

Justitiedepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2025:111 – Rättssäkerhetens pris

Ert dnr: Ju2025/02525

Luleå kommuns ställningstagande

Kommunstyrelsen i Luleå kommun har beslutat att lämna följande synpunkter på avsnitt 12, 15.4.4 och 16.5 i betänkandet.

Luleå kommun tillstyrker förslaget och anser att det är positivt att enskildas processuella rättigheter stärks i förvaltningsprocessen och i domstolsärenden.

Luleå kommun anser att de begränsningar som föreslås gällande rätten till ersättning för rättegångskostnader är rimliga, särskilt med tanke på att rättsprocessen i förvaltningsmål är utformad så att enskilda ska kunna föra sin talan i domstol på egen hand och därmed stå för sina egna kostnader i processen.

Kommunen välkomnar utredningens förslag om att göra en uppföljning av kostnadsökningar kopplat till lagändringarna och förutsätter att uppföljningen även kommer att avse kommunernas eventuella kostnadsökningar.

Luleå kommun

§ 67

Svar på remiss rättssäkerhetens pris, SOU 2025:111

Ärendenr 2025/1940-1.3.1.5

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta svar på remiss rättssäkerhetens pris, SOU 2025:111, i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.2991 och avge som Luleå kommuns svar till Justitiedepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Utredningen fick i uppdrag av regeringen att se över regelverket för ersättning till rättsliga biträden och föreslå åtgärder för en mer ändamålsenlig kostnadskontroll över statens utgifter för sådana biträden. I uppdraget ingick även att utredaren skulle föreslå hur skärpta behörighetskrav för offentliga försvarare bör genomföras och ta ställning till om andra åtgärder bör införas för att stärka förtroendet för advokater. Därtill skulle utredaren ta ställning till vissa frågor om enskildas processuella rättigheter.

Betänkandet är uppdelat i tre delar. Den första delen avser en översyn av regelverket om ersättning till rättsliga biträden och den andra delen avser förslag på hur behörighetskraven för offentliga försvarare kan skärpas. Kommunen har anmodats att lämna synpunkter på den tredje delen som avser övervägning av olika åtgärder för att stärka enskildas processuella rättigheter i olika domstolsprocesser, avsnitt 12 (rättegångskostnader i förvaltningsprocessen och i domstolsärenden), 15.4.4 (konsekvenser av förslagen) och 16.5 (författningskommentar).

Luleå kommun tillstyrker förslaget och anser att det är positivt att enskildas processuella rättigheter stärks i förvaltningsprocessen och i domstolsärenden. De föreslagna begränsningarna av rätten till ersättning för rättegångskostnader är rimliga framför allt med hänsyn till att förvaltningsprocessen är utformad så att enskilda ska kunna föra sin talan själva och därmed stå för sina egna kostnader.

Kommunen välkomnar också förslaget om uppföljning av kostnadsökningar kopplade till lagändringarna och utgår från att denna uppföljning även kommer att omfatta kommunernas eventuella ökade kostnader.

Luleå kommuns svar återges i sin helhet i bilaga.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-03-09 § 23 föreslagit kommunstyrelsen besluta att anta svar på remiss rättssäkerhetens pris, SOU 2025:111, i enlighet med bilaga och avge som Luleå kommuns svar till Justitiedepartementet.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Enligt nuvarande bestämmelser kan en enskild part som vunnit ett mål gentemot det allmänna (stat eller kommun) inte få ersättning för sina rättegångskostnader i målet. Den enskilda parten är i stället hänvisad till att föra talan om skadestånd mot det allmänna i en separat rättsprocess.

Betänkandet föreslår ett antal nya bestämmelser för att tillgodose de krav som ställs enligt principerna om en rättvis rättegång (artikel 6.1 i Europakonventionen och 2 kap. 11 § 2 st regeringsformen).

De ändringar som föreslås i förvaltningsprocesslagen (1971:291) och lagen om domstolsärenden (1996:242) innebär att en allmän part (stat och kommun) ska vara skyldig att ersätta en enskild parts rättegångskostnader i förvaltningsmål och i domstolsärenden, om det är oskäligt att den enskilde själv ska stå för kostnaderna. Vid bedömningen ska särskilt beaktas om kostnaden varit befogad med hänsyn till utgången i målet, sakens beskaffenhet och målets betydelse för den enskilde.

Möjlighet att få ersättning föreligger enbart om målet eller ärendet i domstol medfört att den enskilde haft ett stort behov av juridisk sakkunnig i form av ett ombud eller biträde för att få hjälp med att föra sin talan i domstol.

En ytterligare förutsättning för ersättning är att den enskilde har vunnit målet gentemot det allmänna dvs fått helt eller delvis bifall till sina yrkanden. Det kan också finnas rätt till kostnadsersättning i prejudikatmål oavsett utgång. Det gäller främst då en myndighet väljer att överklaga för att få till en prövning i högsta instans på grund av exempelvis målets allmänna betydelse eller för att få en rättslig vägledning i en tidigare oprövad fråga.

Domstolen ska också beakta sakens beskaffenhet vid bedömning om rätt till kostnadsersättning. Som exempel anges i utredningen att målet avser en ingripande åtgärd som en myndighet riktat mot den enskilde eller något annat beslut som kan få påtagligt negativa konsekvenser för den enskilde.

En ytterligare omständighet som ska beaktas är målets betydelse för den enskilde. Denna bedömning ska göras utifrån den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden. När ett mål avser en fråga som är av stor ekonomisk eller personlig betydelse för den enskilde kan det i vissa fall vara befogat att en enskild anlitar ett ombud.

Utredarna bedömer att förslaget kommer att leda till kostnadsökningar för det allmänna men lyfter samtidigt fram förslagets samhällsekonomiska effekter i och med att kostsamma skadestandsprocesser kan undvikas. I betänkandet anges att det finns skäl att följa upp konsekvenserna av bestämmelserna och eventuellt tillskjuta medel till de myndigheter vars beslut ofta överklagas till förvaltningsdomstol.

Beslutsunderlag

- Luleå kommuns svar på remiss rättssäkerhetens pris, SOU 2025:111, KLF Hid: 2026.2991
- Remiss Rättssäkerhetens pris, SOU 2025:111, KLF Hid: 2025.12623
- Remissmissiv Rättssäkerhetens pris, SOU 2025:111, KLF Hid: 2025.12622
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut avseende svar på remiss rättssäkerhetens pris SOU 2025:111, KLF Hid: 2026.2990
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-03-09 § 23, KLF Hid: 2026.3122

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet